

drien allí davant, sense haver de córrer lluny pels carrers. Altrament ni *rolló* ni *rotló* ni *rocló* no tenen arrel ni explicació albiradora que pugui justificar un significat «chanclo» (es deixà seduir per la vaga paronímia del cast. *choclo* 'soc, esclop' amb la variant *roclons*, sense autoritat). Que un derivat com *rolló* hagi significat el mateix que *rollo*, sempre és fàcil, encara que no en tinguem proves directes. Però sí almenys en altres accs. de *rollo*, ens consta el derivat *rolló*, i no són accs. gaire allunyades. Està documentat des d'antic en el sentit de 'bola usada com a projectil de ballesta', després usada per a escopetes primitives: en aquell sentit *AlcM* en dóna vuit cites des de 1341 a 1566; sembla que fou generalment de metall, però també és possible que es vagin fer de pedra o argila endureda (com els *bodoques* castellans, del mateix ús i que es feren d'una cosa i altra): en algun cas el context citat hi deixa la porta ben oberta, i en un pot ser això o bé inclús d'alguna matèria pastada: «podeu fer-ne trossets de dit engüent axí com si fossen *rotllons*» (Dieç, fi segle XV, *Menescalia*), car no es pot tallar ni fer trossets d'un lingot de metall, a manera d'ungüent; d'aquí *rotlloner* 'que tira rotllons' (1443-1546). D'altra banda, així com hi ha *rollos* per a una mena de còdols (Juncosa, *AlcM*, jo mateix en el Maestr.), en el Sud del Princ., el mot és ben conegut amb aquest sentit en la forma diminutiva en *-ons*: *rolóns* a Ulldemolins, *řulóns* a Juncosa Garr. (1936) 'palets rodons de riu', a Juncosa també per als que s'arrequen del pinyolenc, i Griera dóna *rotlló* de l'Espluga de Francolí id. (*AlcM*, § 2, el qual hi afegeix *ruilló* a Vimbodí). La forma del *rollo* panet és ben comparable a això (cf. cast. *bollo* al costat del bal. i cat. ant. *bolla* 'bola'); *rollonar*, Calaf, «partir un tronc en diferents trossos», Griera. — ⁹ Notable aquesta forma, puix que l'assimilació *-ó-e* > *-ó-o* és tan poc valenciana. Estant isolada hem de dubtar entre veure-hi un cas del derivat *rogló/ruagló* (per més que no hi hagi aquí matís diminutiu) o un cas de compromís entre el val. *rogle* i el gironí *rotllo* (o hi ha mera err. tip.). — ¹⁰ En castellà és forma pròpia de l'alt-aragonès i arag. extrem-oriental, i amb usos semblants als topogràfics de *roglé/rotllo*: «La Falla és un *rolde* de terreno» SJuan de Gistau (1965); «un *řólde* de setas» 'de moixernons' Saqués de Tena (1966) es comprèn molt bé perquè justament són bolets que broten formant una rotllana; també 'rotllo de docs': «según consta por el dicho mandamiento del dicho Sr. rey, e *rolde* anexo al dicho mandamiento» diploma reial de Navarra, de 1456 (RIEB II, 66). És forma suspecta de manlleu del cat. antic, veg. DECH RUEDA, notes 9 i 10 — ¹¹ El derivat *arrellat* l'altera metatitzant *AMAlcover* en *arrellat* («una neula ensucrada *-ada* en es foc», *Contarelles*, 531) No és impossible que ja hi hagi el mateix en «seda blanca *ruellada* d'or» que *AlcM* troba en un inv. del Princ., de 1546 — ¹² Ja hem vist que *reull* no és l'única forma mallorquina, puix que l'usen també Costa i Llobera etc.: sens

dubte és *re(v)ull* la més vulgar, car tinguem en compte que Oliver és escr. costumista amic del color local, i no és Ruiz i Pablo el qui parla en el *Viatge Tràgic* sinó l'amo En Xec. Costa usa l'altra en una composició de joventut, on la necessita per la rima i el metre, i no diguem ja *AMAlcover* i la cobla de Camps Merc. Aquest caràcter populista s'adiu bé amb una creació secundària per contaminació i etim. pop; però d'altra banda no es digui que n'és contradictòria la pronúncia *řul*, *-vul*, que ens fa a saber *AlcM* com a mall i men, en contrast amb *cabeis*, *ais*, *paia* etc., car la pronúncia amb *l* en mots com *ull*, *fill*, *cull* i en tots no és estranya ni al baix poble balear, quan vol parlar acuradament, i des d'aquest to sovint acaba popularitzant-se (ningú no diu altra cosa que *meravella*, *Cova de les Meravelles*, a les Illes, ni en molts altres mots, on *yl* era originari); els mateixos glosadors i coblejadors actuals de les Illes ho solen fer així, com ho prova la rima d'aqueixa cobla menorquina. Al capdavant l'etimologia *ROT'LU* > *ROCLU* > *rull* postula que la lateral fos originàriament del timbre *yl*, però no hi ha *řul* sinó *řul* a la zona Berguedà-Lluçanès-Vallespir (on *yl* > *ř*) i *rull* no pas *řul* a Mallorca, i no per això hem de dubtar de la palesa etimologia *ROTULU* — ¹³ El ll *rota* era un derivat de l'arrel indoeuropea *RET-* de sentit verbal, 'córrer', representada per l'irl. ant. *rethim* de la qual *rotundus* (*retundus*) pogué ser derivat a manera de gerundi. Per a les opinions divergents que sobre el detall d'aquesta explicació han sustentat Benveniste i Ernout-M, veg. la meua nota 1 a l'article REDONDO del DECH.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
roda de la fortuna, *fer roda*, *metre en roda*, *estar en roda*, *anar en roda*, *posar en roda*, *roda de proa*, *roda de popa*, *contraroda*, *rua*, *rodall*, *rodalló*, *rodelló*, *rodatge*, *rodeta*, *rodella*, *rodella de genoll*, *rodelleia*, *rodell*, *rodill*, *roder m.*, *rodeller*, *enrodillar*, *enrodillat*, *rodellaire*, *roder adj.*, *moli roder*, *rodera*, *roder* 'bandoler' (V. *RODER*), *arrodar-se*, *arrodit*, *rodar*, *rodar part.*, *rodar la bola*, *El Rodador*, *rodador* (cf. infra), *rodada*, *rodar m.*, *+rodadís*, *rodís*, *rodadíssima*, *rodador*, *rodament*, *rodant*, *řima rodent*, *rodencó* (cf. infra), *rodabalcó*, *roda-basses*, *roda-braç*, *roda-camins*, *roda-canonns*, *roda-carrers*, *roda-cels*, *roda-dits*, *rodafoc*, *rodafoll*, *rodallit*, *rodamón*, *rodamons*, *rodapeu*, *rodaplanxa*, *roda-roda*, *roda-soques*, *rodaventures*, *rotaboc*, *rotabuc*, *rodejar*, *rodeig*, *rodeu*, *La Rodeja*, *rodal adj.*, *rodal m*, *rodalet*, *El Rodal*, *roal*, *roalet*, *rodaló*, *rodalada*, *arrodalat-se*, *rodalia*, *rodària*, *rodària*, *rodalista*, *rodanxó*, *rodanxonet*, *rodonxó*, *rodencó*, *rodonxo*, *redonxo*, *rodanxa*, *rondatxa*, *rodonxa*, *Rodanxa*, *El Collet de la Rodanxa*, *Rodanxes*, *enrodinjar*, *rodencó*, *rodolar*, *rudolar*, *rodollar*, *arrodolar*, *arrodoladís*, *rodolar*, *rodolant*, *rodolada*, *rodoladís*, *arrodoladís*, *arrodolar*, *rodolis*, *rodolador*, *rodolaire*, *rodolament*, *a rodolons*, *a redolons*, *rodolom*, *rodolós*, *arredolós*, *redolejar*, *roleu*, *rutleu*, *ruleta*, *rulea*, *redol*, *a redols*, *redol*